

эрталаб текис ерлардаги билан деярли бир хил бўлса-да, чошгоҳ ва кечки пайтларда анча кўтарилади. Уруғ экилганидан униб чиққанига қадар ўтган ўн кунда текис ерга экилган чигитга қараганда 9-40 °С даража кўпроқ фойдали иссиқлик олади. Шунинг ўзи жўякка ва пуштага чигит экишга текис ердагига нисбатан 2-4 кун олдин экиш имконини беради. Эгатга ва пуштага экилган ерларда хароратнинг юқорилиги туфайли ниҳоллар текис ердагига нисбатан 2-4 кун олдин униб чиқишини таъминлайди.

Пуштага экилган майдонларда самарали харорат миқдорининг кўплиги уруғ униб чиқишини тезлаштиришдан ташқари, тупроқ агрофизик таркибининг қулайлиги, микробиологик жараёнлар ниҳолнинг ўсиши, ривожланиши ва пахта ҳосилдорлиги ошишига ижобий таъсир қилади.

Пуштага экиш технологиясида ер кузда текисланиб пушта олинishi хисобига эрта баҳорда ўтказиладиган агротехник чора тадбирлар қисқаради, ер етилиши билан эрта чигит экишга имкон яратилади, шуни хисобига ёқилғи мой сарфи тежалади.

Бегона ўтларга қарши курашда махсус универсал тирмалагичлар қўлланилади.

Умуман олганда кузда олиб қўйилган жўяк ва пушталарда

тупроқ харорати юқори бўлиб, аэрацияси яхшиланади, қатқалоқ зарар келтирадиган даражада пасаяди, шунингдек, жўяк ва пушталарда тўпланадиган кўп миқдордаги намлик ниҳолларни эрта ва бир текисда унидириб олиш имконини беради. Ғўзани ўсиш ривожланиши яхшилашниши хисобига эртаги ва мўл ҳосил олиниб, ҳосилдорлик 3,9-8 ц/га гача ортишига эришилади. Яна бир авзал томони кузда пушта устига ноҳот ёки қўқ ноҳот экиш нункун бу эса биринчидан ердан самарали войдаланиш имконини берса, иккинчидан тупроқда кўшимча биологик азот топланишини таъминлайди. Экиш вақтида чигит экиладиган ва ноҳот экиладиган пуштадаги масофа 30 см ни, чигит экиладиган қаторлар эса 90 см ни ташкил этади.

Қурғоқчил минтақаларда қишлоқ хўжалик илмий тадқиқотлари халқаро маркази (ИКАРДА)

Ўзбекистон Пахтачилик илмий-тадқиқот Институти

ҒўЗАНИ ЖўЯК ВА ПУШТАЛАРДА ўСТИРИШ

Осиё Тараққиёт Банки

Қурғоқчил минтақаларда қишлоқ хўжалик илмий тадқиқотлари маркази

Тошкент – 2008

Ѓўза нихолларини барвақт ва ихтиёт ундириб олиш мақсадида УзПТИ томонидан ғўзани жўяк ва пушталарга экиш технологияси ишлаб чиқилди. Бу усул хайдов қатламида тупроқ зичлигини узоқ вақт оптимал даражада сақланиб туришини таъминлайди. Бундай технологияда тупроқнинг устки қисмида харорат чигит текис майдонга экилганга қараганда 1,0-4,0° юқори булади, натижада чигитлар барвақт униб чиқади, пахта ҳосили гектарига 4-8 центнер юқори бўлади. Бу технологиянинг ўзига хослиги қуйидагича: чигитни жўяк ва пуштага экиш учун текис ёки бирмунча қия, тупроғи шўрланмаган, кам ва ўртача шўрланган, лекин шўри яхши ювилган майдонлар танланади. Кузги шудгор 30-40 см чуқурликда ўтказилади, жўякларнинг тўғри чиқиши учун ер юзаси текисланади ва молаланади. Сўнгра чигит экиш йўналишига қараб баландлиги 25-30 см жўяк ва пушта олинади.

Жўяк шундай олиниши керакки, чигит марзанинг ўртасига экиладиган бўлсин. Жўяк оралиғи 60- (60 см лик қатор оралигида экилганда) ёки 90 см (90 см лик қатор оралигида экилганда) дан қилиб олинади. Пушталар қатор оралатиб олинади. Хар пуштага чигит икки қатордан экилади. Бунда эгат оралиги 180, қатор оралиги эса 90 см бўлади.

Жўяк ва пушталарни кузда олиб қўйилса мақсадга мувофиқ бўлади. Ёғингарчилик кам бўладиган жойларда пахта майдонлари чигит экишдан 8-10 кун илгари суғорилади. Чигитни жўяк ва пушталарга экишда филдирак баландлигини созлайдиган мосламали СЧХ-4 сеялкасидан фойлаланилади.

Пушталар ҳар бир эгатдан, жўяклар эса эгат оралатиб, июл ойидан бошлаб эса ҳар бир эгат суғорилади. Бунинг учун пушта ўртасидан чуқур эгат олинади.

Жўяк олиш КЗУ-0,5 чизел-культиваторнинг рамасига махсус ўрнатилган жўяк олгич ёки эгат олгич осилган КРХ-3,6 ёки КРТ-4 культиваторлари ёрдамида амалга оширилади.

Расмларда Хиндистондан келтирилган экиш сеялкасида экилган майдон акси кўрсатилган.

Пуштага экиш авзалликлари:

- Ёғингарчилик кўп бўлганда ҳам пушта ва эгатларда нам ортиқча тўпланиб қолмайди. Чунки намнинг асосий қисми пушта устига, қолган қисми эса жўяк тубига сингиб кетади. Натижада тупроқнинг юза қисми ювилмайди ва қотқалоқ ҳосил бўлишига йўл қўйилмайди. Текислаб чигит экилган майдонларда қанча кўп ёмғир ёғса, шунча кучли қатқалоқ пайдо бўлади.

- Об - ҳаво шароити ҳар хил келган йилларда тупроқ қатқалоғи қалинлиги 17,3 дан 29,2 мм гача боради. Энг юпқа тупроқ қатқалоғи чигит жўяк ва пушталарга экилган ерларда кузатилиб 9,5-11,2 мм ни ташкил этди.

- Қаторлаб ва пуштага экилган ерларда текис ерлардагига қараганда тупроқдаги харорат 0,9 дан 4,0 °С даражагача юқори бўлади. Қаторлаб ва пушталаб чигит экилган майдонлар тупроғидаги харорат